

Resimli Çocuk Kitaplarında Afet Kavramının İncelenmesi

Examining the Concept of Disasters in Illustrated Children's Books

Derya KAYIRAN¹

Atıf:

Kayiran, D. (2023). Resimli Çocuk Kitaplarında Afet Kavramının İncelenmesi. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(15), 255-262, DOI: 10.57135/jier.1329578

Öz

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi temelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında, afetleri konu alan çocuk kitaplarının hangi afet türlerini işlediklerini belirlemek hedeflenmiştir. Henüz yaşamının ilk yıllarında afetlere dair bilgileri edinmiş çocuklar, yaşamlarının ileriki yıllarında afetlerin önlenmesi ve afetlere karşı tedbirlerin alınması konusunda daha duyarlı olabilmekte ve bu sayede toplumsal bilincin oluşturulmasına yönelik tutumlara daha meyilli olabilmektedirler. Bu açıdan bakıldığında çocuğun tüm gelişimsel alanlarını göz önünde bulundurarak hazırlanmış edebi türlerin, afetlere dair bilgilerin öğretilmesinde önemli bir yere sahip olduğu düşünülmektedir. İlgili literatürde afetleri konu alan çalışmalara bakıldığında, araştırmaların ya bir programı afetler açısından incelediği, ya da belirlenmiş ders kitaplarını afet bilinci açısından incelediği görülmektedir. Yapılan literatür taramaları süresince bu araştırmadaki gibi çocuklar için hazırlanmış kitapların hangi afetleri ele aldığını incelediğini araştıran bir çalışmaya rastlanamamıştır. Halbuki afetleri konu alan çocuk kitaplarının hangi afetler üzerine yoğunlaştığını bilmek, çocuklara hangi afetler hakkında bilgi kazandırılmaya çalışıldığının görülmesine, eğer bu hususta bir eksiklik olduğu düşünülürse bunun giderilmesine yönelik çalışmaların yapılmasına olanak verir. Bu amaçlar doğrultusunda afetler ile ilgili hazırlanmış çocuk kitapları çalışmanın alt problemlerine göre analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin gösterilmesinde frekans analizi kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, afetleri konu edinen çocuk kitaplarında çocuklara; deprem, sel, fırtına, yangın, yanardağ patlaması, kuraklık ve tsunami afetleriyle ilgili bilgiler kazandırılmaya çalışıldığı bulgusuna erişilirken, en yüksek frekansta bilinç kazandırılmaya çalışılan afetlerin sırayla deprem (14), fırtına (7), sel (5), yangın (5), yanardağ patlaması (3), kuraklık (1) ve tsunami (1) olduğu görülmüştür. Bu araştırmanın, ileride çocuklara yönelik hazırlanacak çocuk kitaplarında afet konusunun en etkili işlenmesinde yol gösterici olacağına inanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Afet, afet eğitimi, çocuk kitapları, eğitim materyali

Abstract

This research was conducted based on the document review method, which is one of the qualitative research methods. The aim of the study was to determine which types of disasters are addressed in illustrated children's books focusing on disasters. Children who acquire knowledge about disasters in their early years can become more sensitive to the prevention and mitigation of disasters in their later years. From this perspective, it is believed that literary genres prepared considering all developmental areas of the child play an important role in teaching information about disasters. During the literature review process, no study was found that specifically investigated the types of disasters covered in books prepared for children, as in this research. In this regard, children's books related to disasters were analyzed based on the sub-problems of the study. Frequency analysis was used to present the frequency of observed data. According to the findings obtained from the research, it was found that children's books addressing disasters aimed to provide information about earthquakes, floods, storms, fires, volcanic eruptions, droughts, and tsunamis. The most commonly addressed disasters in terms of raising awareness were earthquakes (14), storms (7), floods (5), fires (5), volcanic eruptions (3), droughts (1), and tsunamis (1). It is believed that this research will serve as a guiding tool for addressing the topic of disasters in children's books to be prepared in the future.

Keywords: Disaster, disaster education, children illustrated books, instructional material

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, deryakeskinpalta@gmail.com, orcid no: 0000 0002 0137 2119

GİRİŞ

İnsanlık dünya serüveninin başından bu yana çeşitli problemlerle başetmeye çalışmaya devam etmektedir. Savaşlar, depremler, sel, fırtına, kuraklık, açlık, hastalık gibi sıkıntılar dünya var oldukça gerçekleşmeye devam edecektir. Son yıllarda afet olaylarının giderek arttığı ve yüksek sayıda insanın bu afetlerden olumsuz şekilde etkilendiği belirtilmektedir. Değinen bu olaylar gibi felaketlerin ön görülmeden meydana gelmesi ve yüksek sayıda insanın hayatını etkileyerek toplumları travmatize etmesi afet olarak nitelendirilmektedir (Aker & Karakaya, 2017). Dünya sağlık örgütü; aniden beklenmedik bir şekilde olağanüstü şiddette gelişen ve dışardan yardım gerektiren ekolojik olayları afet olarak tanımlamaktadır. Dünya tam da Dünya Sağlık Örgütünün afet tanımına uyan Covid 19 pandemisi adı verilen bir afeti atlatmış ve hayat tüm dünyada normal seyrine dönmeye çalışırken: bu kez insanlık 6 Şubat 2023 tarihinde Türkiye Kahramanmaraş ili merkezli deprem felaketiyle bir kez daha çok şiddetli bir afetle yüz yüze kalakalmıştır. Çeşitli ülkeler yardım teklifinde bulunmuş binlerce insan deprem felaketinin yaralarını sarmak için seferber olmuştur. Fakat karşılaşılan afetın şiddeti o kadar büyüktür ki, oluşan yaraları sarmak muhtemeldir ki çok kolay olmayacak ve çok zaman alacaktır. Zira afetın beklenmedik bir şekilde meydana gelmesi ve sebep olduğu can ve mal kaybının çok büyük olması afetlerin oluşturduğu olumsuz durumların onarılmasını zorlaştırmaktadır. Bireyler ve toplumlar travmatize olmakta ve psikolojileri afet nedeniyle olumsuz şekilde etkilenmektedir. Afet sonrası bireylerde; sosyal ağlarda bozulma, aile yapısında kopmalar, depresyon, anksiyete, yeme ve uyku problemleri, gıdaya ve suya erişememe gibi sıkıntılar baş gösterebilmektedir (IASC, 2007). Bahsi geçen tüm bu olumsuz durumlardan etkilenme tehlikesi en yüksek olan grup çocuklardır (Efthymis vd., 2014). Çocuklar yaş ve gelişimsel durumlarından dolayı kritik dönemdedirler. Dahası çocuklar zihinsel, anatomik ve psikosozal gelişimleri açısından büyük risk altındadırlar. Dünya genelinde afetten olumsuz şekilde etkilenen %60 ile %70 arasındaki afetzedelerin çocuklar olduğu bildirilmektedir (Hamele, Gist & Kisson, 2019). Bu durum çocukları agresif, saldırgan, içe kapanmaya meyilli ve depresif bir ruh haline sürüklemektedir. Çocuklar okul başarısızlıkları, post travmatik stres bozuklukları, korkular, uyum problemleri, davranış problemleri, somatik şikayetler, öğrenme bozuklukları gibi problemlerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Afet sürecinde yaşamış oldukları yaşamsal tehdide bağlı korku ve kaygı hislerinden ötürü çocukların sinir sistemleri bu durumdan olumsuz etkilenmektedir. Bu nedenledir ki; çocukların bu dönemi olabildiğince en hafif hasarla atlatabilmeleri için ek yardımlara ihtiyaçları bulunmaktadır. (Özgür, 2014; Lök vd., 2016; Perry & Szalavitz, 2018). Afet sonrası sunulan bu tarz psikosozal destekler çocukların geleceğe dair umut ve motivasyonlarını güçlendirmekte ve çocukların tekrardan geleceğe yönelik hayaller kurmalarına vesile olmaktadır (Eroğlu & Demiröz, 2020).

Psikosozal destek hizmetlerinde eğitim programlarının ve buna bağlı olarak kitapların yeri çok önemlidir. Afetle başa çıkmak için geliştirilen eğitim materyalleri ve yöntemlerinde; afete karşı güven kültürünün desteklemesi beklenmektedir. Genç çocukların felaketlerle yüzleşmeye hazırlanması, gelecek neslin hayatta kalması için çok önemlidir. Çocukların ihtiyaçları ve ilgi alanlarını içeren sosyokültürel etkiler dikkatlice incelenmelidir (İnan, 2021). Bu çalışmalarda erken çocukluk dönemine öncelik verilmesi önem arz eden bir gereklilik olduğu belirtilmektedir. Erken çocukluk döneminde afetlerle başa çıkmak, felaket türlerini net bir şekilde tanıyabilmelerini, afetın etkilerini azaltma önlemlerini ve bir afetten kendilerini nasıl kurtaracaklarını bilmeyi ve de bir felaketten sonra iyileşmeyi öğrenmelerine yardımcı olan öğrenme materyallerinin varlığını gerektirir.

Çocuklara yönelik yaşamış oldukları afetleri konu alan kitaplar bütün bu amaçlar için yaygın olarak kullanılan eğitim araçlarıdır. Çocukların afetın ne olduğunu anlamaları ve afetle nasıl başa çıkabileceklerini kavramaları için kitaplara ihtiyacı vardır. Özellikle afetlere yönelik hazırlanmış resimli kitaplar sayesinde çocuklar bilgileri hafızalarında daha uzun süre tutabilmektedirler (Solfiah vd., 2020). Çocuk edebiyatı ve çocuk kitapları çocukları hayata

hazırlar ve çocukların zihinsel gelişimlerini ve hayal dünyalarını destekler (Dilizdüzgün, Karagöz & Genç, 2016; Sever, 2022). Çocuklar boş zamanlarında ya da gün içinde kitaplar okuyarak afet yönetimi hakkında birçok bilgiye erişebilmektedir (Kitagawa, 2016). Meng & Muñoz (2016)'ın da belirttiği gibi resimli çocuk kitapları felaketslere karşı hazırlıklı olmasını ve gelecekte karşılaşabilecekleri muhtemel afetlerde kendilerini koruyabilmeleri için öngörülü olmalarını sağlayabilmektedir. Kitaplar insanların kendilerini geliştirmelerine ve hayatı anlamlandırmalarına fırsat verir (Kavcar, 1999). Kitaplar bireylere bir olayı tecrübe etmeden anlama fırsatı verir (Gönen & Aydos, 2013). Resimli çocuk kitapları da çocukları eğlendirirken onların farkındalık ve hassasiyetlerinin gelişimini desteklemektedir (Tome- Fernadez, Seniz-Fernandez & Ruiz-Martin, 2019).

Neredeyse her gün dünyanın farklı bir köşesinden gelen bir afet haberiyle karşı karşıya kalınan günümüz dünyasında, çocuklarda afet bilinci oluşturmanın çok önemli olduğuna inanılmaktadır. Afeti yaşamadan ne olduğunun bilinmesi ve önlemek amacıyla neler yapılabileceğinin bilgisi ve afet sonrasında neler yapılması gerektiğinin bilgisi, dünyanın ve insanlığın geleceği adına çok önem arz etmektedir. Bu bilgiler çocuğun yaşına ve gelişimine uygun olarak verilmelidir. Bu bağlamda resimli çocuk kitaplarının okul öncesi dönemde afet bilinci kazandırmak için kullanılacak en etkili ve en ulaşılabilir araçlardan biri olduğuna inanılmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada okul öncesi dönem için hazırlanmış resimli çocuk kitaplarının afet kavramı çerçevesinde incelenmesi amaçlanmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda araştırmanın soru cümleleri şu şekilde belirlenmiştir:

- 1- Okul öncesi dönem için hazırlanmış resimli çocuk kitaplarında hangi afet türleri işlenmektedir?
- 2- Resimli çocuk kitaplarında işlenen afet türlerinin işlenme oranı nedir?

İlgili alanyazın incelendiğinde bu araştırmanın konusuna benzer bir çalışmaya rastlanamamıştır. Yapılan çalışmaların daha çok ilköğretim seviyesinde bir ders programını veya ders kitaplarını incelemeye dönük olduğu görülmüştür. Halihazırdaki araştırma çocuklara yönelik hazırlanmış afet konusunu ele alan resimli çocuk kitaplarını inceleme amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu sayede çocuklarda afet bilinci kazandırılırken hangi afet türlerinin işlendiği ve ne oranda ele alındığının görülmesi hedeflenmektedir. Araştırmanın ilgili literatürde önemli bir boşluğu dolduracağına ve sonraki ilgili araştırmalara ışık tutacağına inanılmaktadır.

YÖNTEM

Bu araştırma doküman inceleme yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Elde edilen dokümanların incelenmesiyle araştırmanın verileri elde edilmektedir. Doküman inceleme yöntemi sıklıkla tercih edilen nitel araştırma yöntemlerinden biridir (Yıldırım & Şimşek, 2013). Verilerin toplanması için doküman inceleme ismi verilen bir süreç uygulanır. Bu süreçte elde edilen dokümanlar belli bir amaç doğrultusunda, taranır, incelenir, okunur ve not alınır (Karasar, 2012). Bu çalışmada, araştırmanın hedefine uygun olması sebebiyle doküman inceleme yöntemi tercih edilmiştir

Örnekleme

Araştırmada çalışma grubu olarak erken çocukluk dönemindeki çocuklar için hazırlanmış resimli hikaye kitapları belirlenmiştir. Bu kitaplar amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Kitapların belirlenmesinde kullanılan ölçütler şu şekildedir:

- 1- Afet konusunu işleyen bir kitap olması
- 2- Erken çocukluk dönemine hitap etmesi

3- Resimli çocuk kitabı olması

Belirlenen bu ölçütler temelinde halk kütüphaneleri ve anaokullarının kütüphaneleri araştırılmış ve web kaynaklarından bu kriterleri karşılayan kitaplara erişilmeye çalışılmıştır. Araştırmalar neticesinde afet konusunu işleyen 50 adet resimli kitaba erişilmiştir. Erişilen kitaplardan 10 tanesi aynı kitaplar listesinde bulunduğu için, 8 tanesi yaş grubu kriterini karşılamadığı için ve 6 tanesi konu özelliklerini tam sağlayamadığı için listeden çıkarılmıştır. Toplamda 26 afet konulu resimli hikaye kitabı çalışmaya dahil edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Afet konusunu ele alan resimli çocuk kitapları, Kahramanmaraş ili içerisinde faaliyet gösteren halk kütüphanelerinde ve anaokullarının kütüphanelerinde ve de Web kaynaklarında taranarak ilgili kitaplar incelenmiş ve araştırmanın veri kaynağı elde edilmiştir. Elde edilen bu kaynakların hangi afeti konu aldığı incelenmiştir. Ayrıca, hangi afet konusunun en çok konu edildiği hususu kitaplar temelinde incelenmiştir. Bu afetlerin incelenmesi için araştırmacı tarafından geliştirilen bir araştırma formu kullanılmıştır. Formda yer alan kategori ve alt kategoriler literatüre dayalı olarak oluşturulmuştur. Oluşturulan form alanında uzman bir meslektaşın görüşüne sunulmuştur. Alan uzmanı Türkiye’de farklı bir üniversitede görev yapmaktadır. Alan uzmanından alınan öneriler doğrultusunda form düzenlenerek uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Araştırmacı, nitel çalışmalarda kullanılan güvenilirlik yöntemlerinden zengin açıklama ve veri çeşitlendirme yöntemlerini uygulayarak araştırmanın güvenilirliğini sağlamaya çalışmıştır (Creswell & Miller, 2000). Araştırmacı bu form temelinde kitaplardan araştırmanın amacı doğrultusunda bilgileri edinmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma sürecinde araştırmanın güvenilirliğini elde etmek amacıyla, elde edilen veri kaynakları başka bir araştırmacı tarafından incelenmiştir ve analiz edilmiştir. Araştırmanın güvenilirlik hesaplamasında Miles & Huberman’ın (1994) formülü kullanılmıştır. Miles ve Huberman’ın (1994) formülü olan araştırmacı ve uzman arasında görüş birliği/ ayrılığı arasındaki tutarlılığa dayanan; $Güvenirlik = \frac{Görüş\ Birliği}{Görüş\ Birliği + Görüş\ Ayrılığı}$ formülü kullanılarak araştırmanın güvenilirliği hesaplanmış ve oran .75 bulunmuştur. Bu oranın % 70 veya %70’in üzerinde olması çalışmanın güvenilir olduğuna işaret etmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Araştırmanın güvenilirliğini elde etmek için kullanılan yöntemlerden biri de Lecompte & Goetz (1982)’in önerdiği şekilde verilerin analizini belirlenmiş bir kavramsal çerçeve dahilinde gerçekleştirmektir (Akt: Yıldırım & Şimşek, 2011). Bu çalışmada afet olarak kabul edilen tüm felaketler araştırmaya dahil edilmiştir. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen bir afet veri toplama formu ile toplanmıştır. Veriler hem araştırmacı hem de başka bir araştırmacı tarafından kontrol ve analiz edilmiştir. Bu şekilde araştırmanın güvenilirliği elde edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen verilerin gözlenme durumu ve sıklığını belirtmek amacıyla frekans analizi kullanılmıştır. Elde edilen değerler, göre büyükten küçüğe doğru sıralanıp, tablo haline getirilerek ve resimli çocuk kitaplarının afet bulundurma durumu gösterilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın veri kaynaklarından elde edilen bilgiler, araştırmanın alt amaçlarına göre sunulmaktadır.

Tablo 1. Resimli Çocuk Kitaplarında İşlenen Afetler

Kitabın İsmi	Kitapta geçen afet türü	
Oyuncak Moli Sallanıyor	Deprem	MEB, 2021
Gezegelimiz Dünya	Deprem, Yanardağlar	Tubitak 2021
Çök Kapan Tutun	Deprem	MEB 2019
Benim Adım Deprem	Deprem	Elma Yayınevi 2023
Bavulumdaki Kırık Fincan	Sel	Pearson 2022
Küçük Kedi Mimi	Deprem	Anneninokulu sitesi 2023
Kral Şakir afetten Korkma	Deprem, Yangın, Hortum, Sel	Vizyon Basımevi
Esrarlı Ada	Fırtına, Yanardağ	Akvaryum yayınevi, 2010
Ela'nın Neşeli Günlüğü	Sel, Heyelan	Mavi Kirpi, 2020
Sallanan Karınca Yuvası	Deprem	MEB, 2021
Bulutun Fidanları	Yangın	MEB, 2021
Şakacı Tilki	Yangın	Strateji Matbaa, 2020
Depremden Korkmuyorum	Deprem	Alfa Basım Yayın, 2005
Bay Korku ve Bayan Üzüntü	Fırtına	2023
Sıcak Güneş Akıllı Çöl	Kuraklık	Çamlıca Çocuk, 2016
Ne oluyor Tavşancık	Deprem	
Cihan Depremi Öğreniyor	Deprem	Yeni Devir Matbaacılık, 2019
Ne yapsak da Doğal Afetlerle Başetsek	Hortum, Kasırga, Deprem, Tsunami, Yanardağ, Yangın	Tubitak, 2019
Durmuyan Yağmur	Sel, Heyelan	Muştu Yayınları, 2010
Bademin Yolculuğu	Fırtına	Kültür Yayınları, 2020
Yaşlı dünyamız ve Depremler	Deprem	Timaş Yayınları, 2020
Yeni Birinin Balonu	Deprem	
Fırtınalar	Fırtına	Beta Basım Yayın, 2021
Gökyüzü	Fırtına, Yangın, Kasırga	Çiçek Kitaplar
Neşeli Dere	Sel	MEB, 2021
Deprem Dersi	Deprem	Kolektif, 2010

Tablo 1'de incelenen afet konusunu ele alan resimli çocuk kitaplarının isimleri, kitapta geçen afet türü, kitapların yayınlandığı kitap evlerinin isimleri ve kitapların yayınlanma tarihine ait bilgiler sunulmaktadır. Tabloda afet konusunu ele alan 26 adet çocuk kitabı olduğu görülmektedir. Bu kitapların afet konusu olarak; deprem, yanardağ, sel, yangın, hortum, fırtına, heyelan kuraklık, kasırga ve tsunami konularını işlediği görülmektedir. Kitaplardan en eski yayınlanan kitabın 2005 yılında Alfa basın yayın tarafından yayınlanan deprem konulu 'Depremden Korkmuyorum' isimli kitap olduğu görülmektedir. Kitaplardan en son yayınlanan kitapların 2023 yılında yayınlanan deprem konulu 'Küçük Kedi Mimi' ve 'Benim Adım Deprem' isimli kitaplar olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Resimli Çocuk Kitaplarında İşlenen Afetlerin Gözlenme Sıklığı

Afet	Frekans
Deprem	14
Fırtına (Hortum, Kasırga)	7
Sel	5
Yangın	5
Yanardağ Patlaması	3
Kuraklık	1
Tsunami	1

Tablo 2’de resimli çocuk kitaplarında işlenen afet konularının işlenme sıklığına dair elde edilen bulgular sunulmaktadır. Elde edilen verilere göre resimli çocuk kitaplarında en çok işlenen afet konusunun deprem (14) olduğu görülmektedir. Bunu fırtına (7), sel (5), yangın (5), yanardağ patlaması (3), kuraklık (1) ve tsunami (1) afetlerinin izlediği görülmektedir.

SONUÇLAR ve TARTIŞMA

Yapılan çalışmalar, 15 yaşın altında 1 milyar civarında çocuğun depremlerden, 175 milyondan fazla sayıda çocuğun ise iklim değişikliği nedeniyle meydana gelen krizlerden etkilendiği belirtilmektedir. Çocuklar fiziksel, duygusal ve zihinsel olarak henüz gelişim dönemlerinin özelliğinden dolayı, afetlere ve acil durumlara karşı yetişkinler tarafından korunmaya muhtaç durumdadırlar (Masuda & Yamauchi, 2017; Bosschaart, van der Schee, Kuiper, & Schoonenboom, 2016; Tuladhar, Yatabe, Bhandary, & Dahal, 2015).

Eğitim, toplumun geleceğinin şekillendirilmesinde önemli bir rol oynayan yapı taşlarından biridir. Eğitim ve öğretim bir süreç işidir ve gerçekleşmesi için programlarla yürütülür. Bu programlar dikkate alınarak öğretim materyalleri hazırlanır (Önal & Şenyurt Topçu, 2013). Kitaplar en çok kullanılan eğitim öğretim materyallerinden biridir. Okuyanları eğlendirirken eğitebilir ve okuyucularına ve dinleyicilerine bir olayı yaşamadan deneyimleme ve hayal edebilme imkanı verir (Sever, 2022; Dilidüzgün, Karagöz & Genç, 2016). Çocuklar kendileri için hazırlanmış kitapları okuyarak afetler hakkında bir çok bilgiye erişebilirler (Kitawa,2016). Resimli çocuk kitapları gelecekte olması muhtemel afetlere karşı çocukları hazırlayabilir ve onlara afetler hakkında öngörü kazandırabilir (Meng & Munoz, 2016). Çocuklar afetlere karşı yetişkinlere kıyasla daha savunmasız durumdadırlar. Bu sebepten çocukları erken yaşlardan itibaren afetler konusunda eğitmek ve onlara doğru davranışlar kazandırmak önemlidir (Peek, 2008). Afetler konusunda bilinçli çocuklar yetiştirmenin en etkili yöntemlerinden biri etkin eğitim materyalleri kullanmaktır. Bu eğitim materyallerinden en çok tercih edilenlerden biri kitaplardır. Günümüzde insanların neredeyse tamamın yapay ya da doğal bir afet tehdidi altında bulunduğu göz önünde bulundurulursa (UNISDR, 2015); çocukları afet konusunda bilinçlendirmek, insanlığın geleceği adına elzemdir. Bu çalışma, çocuklara yönelik hazırlanmış resimli çocuk kitaplarında en çok hangi afetlerin işlendiği ve bu afetlerin işlenme sıklığını araştırmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çocuk kitaplarında en çok hangi değer işlendiğini bilmek, geleceğin yetişkinleri olan çocukların hangi afetler hakkında bilgilendiğini ve öngörü kazandığının anlaşılmasına yardımcı olabilir. Öte yandan hangi yönlerden eksiklik olduğunun da görülmesine yardımcı olabilir. Bu amaçla yapılan bu çalışmada 50 adet resimli çocuk kitabı incelenmiş, içlerinden 26 adedi çalışmaya dahil edilmiştir. Bu kitaplardan elde edilen bulgulara göre, bu kitaplarda afet konusu olarak; deprem, yanardağ, sel, yangın, hortum, fırtına, heyelan kuraklık, kasırga ve tsunami konularının işlendiği görülmektedir. Kitaplardan en eski yayınlanan kitabın 2005 yılında Alfa basın yayın tarafından yayınlanan deprem konulu ‘Depremden Korkmuyorum’ isimli kitap olduğu görülmektedir. Kitaplardan en son yayınlanan kitapların 2023 yılında yayınlanan deprem konulu ‘küçük Kedi Mimi’ ve ‘Benim Adım Deprem’ isimli kitaplar olduğu görülmektedir. resimli çocuk kitaplarında işlenen afet konularının işlenme sıklığına dair elde edilen bulgular sunulmaktadır. Ayrıca, elde edilen verilere göre resimli çocuk kitaplarında en çok işlenen afet konusunun deprem (14) olduğu görülmektedir. Bunu Fırtına (7), sel (5), yangın (5), yanardağ patlaması (3), kuraklık (1) ve tsunami (1) afetlerinin izlediği görülmektedir.

Alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde, Koç ve arkadaşlarının 2020 yılında gerçekleştirdiği çalışmada afet konusunu ele alan araştırmaların içerik analizini yapmış ve sonuç olarak en çok değinilen afet türünün deprem olduğunu, depremi sel ve heyelan afetlerinin takip ettiğini belirtmiştir. Değirmençay ve Çin (2016), Karakuş (2019), Doğan ve Koç (2017) ve Sözen (2019)’un yapmış oldukları çalışmaların da deprem odaklı olduğu görülmüştür. Bu alanda yapılan çalışmaların deprem öncelikli olmasının temelinde, Türkiye’nin aktif fay hatlarına sahip bir deprem ülkesi olması sebep gösterilebilir. Bu afetleri fırtına, sel ve yangınlar

izlemektedir. Deprem örneğinde olduğu gibi Türkiye'nin sel ve yangınlara sıklıkla maruz kalması bu afet türlerinin kitaplarda işlenme sıklığını etkilediği düşünülmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgularda kuraklık ve tsunami afetlerinin aynı derecede, resimli çocuk kitaplarında en az işlenen afet olduğu görülmektedir. Tsunami afetinin Türkiye'de çok az işlenmesi normal olarak kabul edilebilir zira tsunami afetinin okyanuslarda gerçekleştiği düşünülürse, Türkiye bu afetin görülebilme ihtimalinin olmadığı bir ülkedir. Öte yandan kuraklık konusunun resimli çocuk kitaplarında en az işlenen afet olması düşündürücü bir durumdur. Dünya genelinde kendinden sıklıkla bahsettiren iklim değişikliği ve buna bağlı olarak gelişen kuraklık sorununun resimli çocuk kitaplarında en az işlenen konulardan biri olmaması gerekmektedir. Çocuklar erken yaşlardan itibaren kuraklık konusunda bilinçlendirilmeli ve buna karşı aksiyon almaları sağlanmalıdır. Bunun en etkin yollarından biri çocuk kitaplarında bu afete daha çok yer vermektir. İlgili çalışmalara bakıldığında, Alım vd. (2008), Dikmenli & Gafa (2017) ve Akengin & Süer (2011)'in yapmış olduğu çalışmalarında, halihazırdaki araştırmanın bulgularını destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

-Erken çocukluk dönemi için hazırlanmış resimli çocuk kitaplarında işlenen afetler daha orantılı bir dağılım göstermelidir. Bu kitaplarda daha çeşitli afetlere değinilmeli çocuklara afetler konusunda bilgi ve öngörü kazandırılmalıdır.

-Resimli çocuk kitaplarında afet öncesi ve afet sonrasında yapılması gerekenlere yönelik bilgiler eklenebilir.

-Kurum ve kuruluşlar erken çocukluk dönemine yönelik afet bilincini geliştirmek adına bu alandaki çalışmaları destekleyebilir.

-Afetleri konu alan resimli çocuk kitaplarının çocuklar tarafından daha erişilebilir olması adına anaokullarına ve kütüphanelerde daha çok bulundurulması desteklenebilir.

-Bu çalışma Kahramanmaraş ili merkezindeki anaokulları ve kütüphaneler ve de web kaynakları taranarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma daha geniş çaplı araştırmalarca desteklenebilir.

KAYNAKÇA

- Akengin, H., & Suer, S. (2011). An experimental research on readiness levels of students in terms of geographical concepts and development of these concepts. *Marmara Geographical Review*, 2 (24), 26-48.
- Aker, A.T., & Karakaya, I. (2017). *Toplumsal Travmalar ve Afette Psikososyal Destek Projesi Uygulama Rehberi*. Erişim Tarihi: 01.07.2023. Erişim Adresi: https://www.kizilay.org.tr/upload/Dokuman/Dosya/20725363_afetlerde-psikososyal-destek-uygulama-rehberi.pdf
- Alım, M., Özdemir, Ü. & Yılar, M. B. (2008). 5. sınıf öğrencilerinin bazı coğrafya kavramlarını anlama düzeyleri ve kavram yanılgıları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 151-162.
- Değirmençay, Ş. A. ve Cin, M., (2016). Türkiye'deki Deprem Eğitimi Araştırmaları: Betimsel İçerik Analizi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 301-314.
- Dikmenli, Y. & Gafa, İ. (2017). Farklı eğitim kademelerine göre afet kavramı. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (44), 21-36.
- Dilidüzgün, Ş., Karagöz, M., & Genç, Ş. (2016). Türkçe ders kitaplarında yazınsal metinleri okuma-anlama etkinliklerinin öğrenciler üzerindeki şiddet etkisi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 8(3), 115-137.
- Doğan, E. & Koç, H. (2017). Sosyal bilgiler dersinde deprem konusunun dijital oyunla öğretiminin akademik başarıya etkisi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 20 (8), 90-100.
- Efthymis, L., Michael, S., Alexia, G., Panagiotis, P., Vassiliki, A., Kate, V., & Spyros, P. (2014). Disaster Data Centre —An Innovative Educational Tool for Disaster Reduction through Education in Schools. (September), 35–40.
- Gönen, M., & Aydos, E. H. (2013). Resimli çocuk kitaplarının içerik ve fiziki özelliklerinin incelenmesi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (1). <https://doi.org/10.13159/susbid.26>

- Hamele, M., Gist, R. E., & Kissoon, N. (2019). Provision of Care for Critically Ill Children in Disasters. 35, 659-675. <https://doi.org/10.1016/j.ccc.2019.06.003>
- Inter-Agency Standing Committee. (IASC) (2007). *IASC Mental Health Guidelines: IASC Guidelines on Mental Health and Psychosocial Support in Emergency Settings*. www.who.int/mental_health/emergencies/guidelines_iasc_mental_health_psychosocial_june_2007.pdf
- Karakuş, U. (2019). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının doğal afet kavramlarına ilişkin algılarının kelime ilişkilendirme testi aracılığıyla incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 8(3), 735-751.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. 24. Baskı. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve eğitim*. Engin Yayıncılık
- Kitagawa, K. (2016). Situating preparedness education within public pedagogy. *Pedagogy, Culture & Society*, 1366(November), 1-13. <https://doi.org/10.1080/14681366.2016.1200660>
- Koç, H., Şeker, G., Evcı, N., & Doğan, M. (2020). Afet Eğitimi Konulu Araştırmaların İçerik Analizi Yöntemiyle Değerlendirilmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 9(2), 637-655.
- Lök N, Başoğlu C, Öncel S, (2016). Aile İçi Şiddetin Çocuk Üzerindeki Etkileri Ve Psikososyal Desteğin Önemi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 8, 2, 155-61.
- Meng, L., & Muñoz, M. (2016). Teachers' perceptions of effective teaching: a comparative study of elementary school teachers from China and the USA. *Educational Assessment, Evaluation and Accountability*.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage.
- Önal, İ., Şenyurt Topçu, Ö. (2013). Eğitimi gerçekleştirmek: Öğretim programlarında okul kütüphanelerinin yeri. *Bilgi Dünyası*, 14(2), 306-328.
- Özgür, E., B. (2014). *Psikolojik İlk Yardım: Saha Çalışanları İçin Rehber, Türk Psikolojik Danışma ve Rehber Derneği*, Atalay Matbaacılık.
- Peek, L. (2008). Children and disasters: Understanding vulnerability, developing capacities, and promoting resilience—An introduction. *Children Youth and Environments*, 18(1), 1-29.
- Perry, D. B., & Szalavitz, M. (2018). *Köpek Gibi Büyütülmüş Çocuk*. I Koridor Yayıncılık.
- Sever, S. (2002). Çocuk kitaplarına yansıtılan şiddet. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(1-2), 25-37.
- Solfiah, Y., Risma, D., Hukmi, Kurnia, R. (2020). Early childhood disaster management media through Picture story books. *Journal Pendidikan Usia Dini*. 14 (1). <https://doi.org/10.21009/IPUD.141.10>
- Sözen, M. Ç. (2019). *Afet lojistik sistem tasarımı için çok seçenekli konik hedef programlama yaklaşımı*. Yayımlanmamış Master Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Tomé-Fernández, M., Senís-Fernández, J., & Ruiz-Martín, D. (2019). Values and Intercultural Experiences Through Picture Books. *Reading Teacher*, 73(2), 205-213. <https://doi.org/10.1002/trtr.1813>
- UNISDR, (2015), *Sedai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030*. United Nations Office for Disaster Risk Redcution, Geneva, Switzerland.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. 9. Baskı. Seçkin Yayınları

Examining the Concept of Disasters in Illustrated Children's Books

Derya KAYIRAN¹

Cited:

Kayiran, D. (2023). Examining the Concept of Disasters in Illustrated Children's Books, *Journal of Interdisciplinary Educational Research*. 7(15), 255-262, DOI: 10.57135/jier. 1329578

Abstract

This research was conducted based on the document review method, which is one of the qualitative research methods. The aim of the study was to determine which types of disasters are addressed in illustrated children's books focusing on disasters. Children who acquire knowledge about disasters in their early years can become more sensitive to the prevention and mitigation of disasters in their later years. From this perspective, it is believed that literary genres prepared considering all developmental areas of the child play an important role in teaching information about disasters. During the literature review process, no study was found that specifically investigated the types of disasters covered in books prepared for children, as in this research. In this regard, children's books related to disasters were analyzed based on the sub-problems of the study. Frequency analysis was used to present the frequency of observed data. According to the findings obtained from the research, it was found that children's books addressing disasters aimed to provide information about earthquakes, floods, storms, fires, volcanic eruptions, droughts, and tsunamis. The most commonly addressed disasters in terms of raising awareness were earthquakes (14), storms (7), floods (5), fires (5), volcanic eruptions (3), droughts (1), and tsunamis (1). It is believed that this research will serve as a guiding tool for addressing the topic of disasters in children's books to be prepared in the future.

Keywords: Disaster, disaster education, children illustrated books, instructional material

INTRODUCTION

Mankind has been trying to cope with various problems throughout the journey of world history. Wars, earthquakes, floods, storms, droughts, hunger, and diseases are some of the hardships that will continue to occur as long as the world exists. In recent years, it is stated that natural disasters have been increasing, and a significant number of people have been adversely affected by these events. Disasters, such as the ones mentioned, that occur unpredictably and affect a large number of people, traumatizing societies, are referred to as disasters (Aker & Karakaya, 2017). The World Health Organization defines ecological events that occur suddenly and unexpectedly with extraordinary intensity, requiring external assistance, as disasters. The world has just experienced a disaster named the Covid-19 pandemic, which perfectly fits the World Health Organization's definition of a disaster, and now, as life tries to return to normalcy worldwide, humanity has faced another highly severe disaster on February 6, 2023: the earthquake catastrophe centered in Kahramanmaraş province, Turkey. Various countries have offered assistance, and thousands of people have mobilized to heal the wounds caused by the earthquake disaster. However, the magnitude of the encountered disaster is so immense that it is likely to be neither easy nor quick to mend the wounds it has caused. The unexpected occurrence of the disaster and the significant loss of life and property it has caused make it challenging to recover from the adverse conditions created by disasters. Individuals and communities are traumatized, and their psychology is negatively affected by the disaster. After the disaster, individuals may

¹Asist. Prof., Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam University, Vocational School of Health Services, Kahramanmaraş/Türkiye, deryakeskinpalta@gmail.com, orcid.org/0000-0002-0137-2119

experience disruptions in their social networks, family breakdowns, depression, anxiety, eating and sleeping problems, and difficulties in accessing food and water (IASC, 2007). Children are the most vulnerable group at risk of being affected by all the mentioned adverse conditions (Efthymis et al., 2014). Due to their age and developmental stage, children are in a critical period of their lives. Furthermore, they are at significant risk in terms of their mental, anatomical, and psychosocial development. It has been reported that between 60% to 70% of disaster victims worldwide are children (Hamele, Gist & Kisson, 2019). This situation leads children to become aggressive, withdrawn, and prone to depression. Children face various problems during and after disasters, such as academic failures, post-traumatic stress disorders, fears, adaptation difficulties, behavioral issues, somatic complaints, and learning disabilities. The fear and anxiety resulting from the life-threatening experiences during the disaster process negatively impact children's nervous systems. For this reason, children need additional support to overcome this period with minimal damage. (Özgür, 2014; Lök et al., 2016; Perry & Szalavitz, 2018). The psychosocial support provided after the disaster helps strengthen children's hope and motivation for the future, allowing them to dream again about their future (Eroğlu & Demiröz, 2020).

The place of educational programs and related books is crucial in psychosocial support services. Educational materials and methods developed to cope with disasters are expected to promote a culture of resilience against disasters. Preparing young children to face disasters is of utmost importance for the survival of future generations. The sociocultural influences that encompass children's needs and interests should be carefully examined (İnan, 2021). Prioritizing the early childhood period in these efforts is considered essential. Coping with disasters during early childhood requires the presence of learning materials that help them recognize types of disasters clearly, understand measures to reduce the impact of disasters, know how to save themselves during a disaster, and learn the process of recovery after a catastrophe.

Books that focus on the disasters experienced by children are widely used educational tools for all these purposes. Children need books to understand what a disaster is and how they can cope with it. Especially through illustrated books prepared for disasters, children can retain information in their memories for longer periods (Solfiah et al., 2020). Children's literature and children's books prepare children for life and support their mental development and imagination (Dilizdüzgün, Karagöz & Genç, 2016; Sever, 2022). During their leisure time or throughout the day, children can access a lot of information about disaster management by reading books (Kitagawa, 2016). As mentioned by Meng & Muñoz (2016), illustrated children's books can help children be prepared for disasters and be proactive in protecting themselves in potential future calamities. Books offer individuals an opportunity to develop themselves and make sense of life (Kavcar, 1999). Books provide a chance for individuals to understand an event without experiencing it firsthand (Gönen & Aydos, 2013). Illustrated children's books entertain children while also supporting the development of their awareness and sensitivity (Tome-Fernandez, Seniz-Fernandez & Ruiz-Martin, 2019).

In today's world, where we are faced with news of disasters from different corners of the world almost every day, it is believed that creating disaster awareness in children is of utmost importance. Understanding what a disaster is and knowing what can be done to prevent it, as well as having knowledge about what to do after a disaster, holds significant importance for the future of the world and humanity. This information should be provided to children in a way that is suitable for their age and development. In this context, illustrated children's books are believed to be one of the most effective and accessible tools to instill disaster awareness during the pre-school period.

Purpose of the Research

The purpose of this study is to examine illustrated children's books prepared for the preschool period within the framework of the disaster concept. In line with this general objective, the research questions of the study have been formulated as follows:

- 1- What types of disasters are addressed in illustrated children's books prepared for the preschool period?
- 2- What is the frequency of occurrence of different types of disasters in illustrated children's books?

Upon reviewing the relevant literature, it was found that there is no similar study on the subject of this research. Existing studies mainly focused on examining curriculum or textbooks at the elementary education level. The current research is conducted with the aim of examining illustrated children's books addressing the topic of disasters for children. The goal is to understand which types of disasters are covered and to what extent while instilling disaster awareness in children. It is believed that this research will fill an important gap in the relevant literature and shed light on future related studies.

METHOD

This research was conducted using the document analysis method. The data for the study were obtained through the examination of documents. Document analysis is a frequently preferred qualitative research method (Yıldırım & Şimşek, 2013). In this method, a process called document analysis is used to collect data. During this process, the obtained documents are scanned, examined, read, and noted for a specific purpose (Karasar, 2012). In this study, the document analysis method was chosen as it aligns with the research objective.

Sample

In the research, a sample of illustrated storybooks prepared for early childhood children was determined as the study group. These books were selected using purposive sampling method, specifically criterion sampling. The criteria used for selecting the books are as follows:

1. The book should address the topic of disasters.
2. The book should be targeted at the early childhood period.
3. The book should be an illustrated children's book.

Based on these criteria, public libraries and kindergarten libraries were investigated, and web sources were searched to access books that meet these criteria. As a result of the research, 50 illustrated books addressing the topic of disasters were found. However, 10 of these books were duplicates, 8 did not match the age group criteria, and 6 did not fully meet the subject characteristics, so they were excluded from the list. In total, 26 illustrated storybooks on the topic of disasters were included in the study.

Data Collection Tools

The illustrated children's books addressing the topic of disasters were examined by searching in public libraries and kindergarten libraries within Kahramanmaraş province, as well as web sources, to obtain data for the research. The obtained sources were analyzed to determine which types of disasters were covered in these books. Additionally, the frequency of each disaster topic was studied based on the books. For the analysis of these books, a research form developed by the researcher was used. The categories and subcategories in the form were established based on the literature and were presented to an expert colleague for review. The expert in the field is affiliated with a different university in Turkey. Following the expert's recommendations, the form was revised and made ready for application. The researcher employed various reliability methods commonly used in qualitative studies, such as rich description and data triangulation, to ensure

the credibility of the research (Creswell & Miller, 2000). Using this form, the researcher gathered relevant information from the books in line with the research objectives.

Analysis of Data

In order to ensure the reliability of the research, the data sources were examined and analyzed by another researcher. The reliability calculation of the research was based on the agreement/disagreement between the researcher and the expert, using the formula proposed by Miles & Huberman (1994): $\text{Reliability} = \text{Agreement} / (\text{Agreement} + \text{Disagreement})$. The reliability of the research was calculated, and the ratio was found to be .75. This ratio being above 70% indicates that the study is reliable (Miles & Huberman, 1994).

Another method used to establish the reliability of the research is to conduct the analysis of data within a predetermined conceptual framework, as suggested by Lecompte & Goetz (1982) (Cited: Yıldırım & Şimşek, 2011). In this study, all disasters considered as a "disaster" were included in the research. The data was collected using a disaster data collection form developed by the researcher. The data was both controlled and analyzed by both the researcher and another researcher. This approach was employed to ensure the reliability of the research.

Frequency analysis was used to indicate the observation status and frequency of the obtained data. The values were sorted from the largest to the smallest and presented in a table, showing the occurrence of disasters in the illustrated children's books.

RESULTS

In this section, the information obtained from the data sources of the research is presented according to the sub-objectives of the study.

Table 1. Disasters processed in illustrated children's books

Name of the Book	Disaster Type in the Book	Publisher and Issue Date
Oyuncak Moli Sallanıyor	Earthquake	MEB, 2021
Gezegelimiz Dünya	Earthquake, Volcanos	Tubitak 2021
Çök Kapan Tutun	Earthquake	MEB 2019
Benim Adım Deprem	Earthquake	Elma Yayınevi 2023
Bavulumdaki Kırık Fincan	Flood	Pearson 2022
Küçük Kedi Mimi	Earthquake	Anneninokulu sitesi 2023
Kral Şakir afetten Korkma	Earthquake, Fire, Flood, Storm	Vizyon Basımevi
Esrarlı Ada	Storm, Volcanos	Akvaryum yayınevi, 2010
Ela'nın Neşeli Günlüğü	Flood	Mavi Kirpi, 2020
Sallanan Karınca Yuvası	Earthquake	MEB, 2021
Bulutun Fidanları	Fire	MEB, 2021
Şakacı Tilki	Fire	Strateji Matbaa, 2020
Depremden Korkmuyorum	Earthquake	Alfa Basım Yayın, 2005
Bay Korku ve Bayan Üzüntü	Storm	2023
Sıcak Güneş Akıllı Çöl	Drought	Çamlıca Çocuk, 2016
Ne oluyor Tavşancık	Earthquake	-
Cihan Depremi Öğreniyor	Earthquake	Yeni Devir Matbaacılık, 2019
Ne yapsak da Doğal Afetlerle Başetsek	Storm, Tsunami, Fire, Volcano, Earthquake	Tubitak, 2019
Durmuyan Yağmur	Flood	Muştu Yayınları, 2010
Bademin Yolculuğu	Storm	Kültür Yayınları, 2020
Yaşlı dünyamız ve Depremler	Earthquake	Timaş Yayınları, 2020
Yeni Birinin Balonu	Earthquake	-
Fırtınalar	Storm	Beta Basım Yayın, 2021
Gökyüzü	Storm, Fire, Storm	Çiçek Kitaplar
Neşeli Dere	Flood	MEB, 2021
Deprem Dersi	Earthquake	Kolektif, 2010

Table 1 presents the names of illustrated children's books addressing the topic of disasters, the types of disasters depicted in the books, the names of the publishing houses, and the publication dates of the books. The table shows that there are 26 children's books that address the topic of disasters. These books cover various disaster types such as earthquake, volcano, flood, fire, tornado, storm, landslide, drought, hurricane, and tsunami. The oldest published book among

them is titled 'Depremden Korkmuyorum' (I'm Not Afraid of Earthquakes), published by Alfa Publishing House in 2005, which deals with the earthquake topic. The most recently published books are 'Küçük Kedi Mimi' (Little Cat Mimi) and 'Benim Adım Deprem' (My Name is Earthquake), both published in 2023, which also focus on the earthquake topic.

Table 2. The frequency of disasters processed in illustrated children's books

Disaster	Frequency
Earthquake	14
Storm (Hose, Hurricane)	7
Flood	5
Fire	5
Volcano Explosion	3
Drought	1
Tsunami	1

Table 2 presents the findings regarding the frequency of the disaster topics covered in illustrated children's books. According to the obtained data, the most frequently covered disaster topic in these books is "earthquake" (14 occurrences). It is followed by "storm" (7 occurrences), "flood" (5 occurrences), "fire" (5 occurrences), "volcanic explosion" (3 occurrences), "drought" (1 occurrence), and "tsunami" (1 occurrence).

CONCLUSION and DISCUSSION

Studies indicate that around 1 billion children under the age of 15 are affected by earthquakes, and more than 175 million children are impacted by crises caused by climate change. Due to their physical, emotional, and cognitive developmental characteristics, children are vulnerable and in need of protection from disasters and emergencies by adults (Masuda & Yamauchi, 2017; Bosschaart, van der Schee, Kuiper, & Schoonenboom, 2016; Tuladhar, Yatabe, Bhandary, & Dahal, 2015).

Education is one of the fundamental building blocks that play a crucial role in shaping the future of society. Education and teaching are processes carried out through programs, and instructional materials are prepared based on these programs (Önal & Şenyurt Topçu, 2013). Books are one of the most commonly used educational materials. They have the power to entertain while educating, allowing readers and listeners to experience and imagine events without actually living through them (Sever, 2022; Dilidüzgün, Karagöz & Genç, 2016). Children can access a wealth of information about disasters by reading books specifically designed for them (Kitawa, 2016). Illustrated children's books can prepare children for potential future disasters and provide them with foresight about disasters (Meng & Munoz, 2016). Children are more vulnerable to disasters compared to adults. Therefore, it is essential to educate children about disasters from an early age and instill appropriate behaviors in them (Peek, 2008). Raising conscious children about disasters is one of the most effective methods of education, and using interactive educational materials is a crucial approach in this regard. Among these educational materials, books are highly preferred. Considering that almost everyone is exposed to the threat of artificial or natural disasters today (UNISDR, 2015), educating children about disasters is essential for the future of humanity. This study aims to investigate the most frequently depicted disasters in illustrated children's books and the frequency of their depiction. By focusing on children's books, the research aims to raise awareness about disasters among children. Understanding which disasters are most frequently depicted in children's books can help determine which disasters future adults, who are today's children, are being informed about and gaining foresight on. Additionally, it can shed light on any potential gaps or shortcomings in the representation of certain disasters. In this research, 50 illustrated children's books were examined, and 26 of them were included in the study. According

to the findings from these books, the depicted disaster topics include earthquakes, volcanoes, floods, fires, tornadoes, storms, landslides, droughts, hurricanes, and tsunamis. The oldest book among these is "Depremden Korkmuyorum" (I'm Not Afraid of Earthquakes), published by Alfa Publishing in 2005. It is observed that the most recently published books are "Küçük Kedi Mimi" and "Benim Adım Deprem," both of which are earthquake-themed books published in 2023. The findings regarding the frequency of disaster topics depicted in illustrated children's books are presented. According to the obtained data, the most frequently depicted disaster topic in these books is earthquakes (14). It is followed by storms (7), floods (5), fires (5), volcanic eruptions (3), droughts (1), and tsunamis (1).

Based on the review of related studies, the following findings were obtained: Koç et al.'s research conducted in 2020, which focused on disaster topics, performed content analysis of related studies and revealed that earthquakes were the most frequently mentioned disaster type, followed by floods and landslides. Similarly, studies conducted by Değirmençay and Çin (2016), Karakuş (2019), Doğan and Koç (2017), and Sözen (2019) also predominantly focused on earthquakes. The prioritization of earthquake-related research in this field can be attributed to the fact that Turkey is a seismically active country with active fault lines. Following earthquakes, floods, storms, and fires are the most common disasters depicted in the books. It is believed that the frequent exposure of Turkey to floods and fires, similar to earthquakes, might influence the frequency of their depiction in children's books.

According to the findings from the research, it is observed that drought and tsunami disasters are the least addressed in children's picture books. It can be understood that the limited mention of tsunami in children's books is reasonable, considering that tsunamis mostly occur in oceans, and Turkey, being an inland country, has a low probability of experiencing such a disaster. However, the fact that drought is one of the least addressed topics in children's picture books is concerning. The global issue of climate change leading to drought should be given more attention in these books. Children should be raised with awareness about drought from an early age and encouraged to take actions to combat it.

One of the most effective ways to raise children's awareness about drought is to include this topic more prominently in children's books. This research aligns with previous studies by Alim et al. (2008), Dikmenli & Gafa (2017), and Akengin & Süer (2011), as it supports the significance of highlighting the issue of drought in children's literature.

Based on the findings of this study, the following recommendations can be made:

1. Children's picture books aimed at early childhood should exhibit a more balanced distribution of different types of disasters. These books should cover a wider range of disasters to provide children with knowledge and foresight about various types of emergencies.
2. Information about pre-disaster preparedness and post-disaster actions can be incorporated into children's picture books to educate children about what to do before and after a disaster occurs.
3. Institutions and organizations can support efforts to enhance disaster awareness in early childhood by backing initiatives and projects in this area.
4. To make disaster-themed children's picture books more accessible to children, they should be made readily available in preschools, libraries, and other child-oriented spaces.
5. This study was conducted by surveying preschools, libraries in Kahramanmaraş province and web sources. Further research on a larger scale and in different regions can be undertaken to provide a more comprehensive understanding of the topic.

By implementing these recommendations, we can improve the content and availability of children's picture books related to disasters, ultimately helping children become more informed and prepared for various emergencies.

REFERENCES

- Akengin, H., & Suer, S. (2011). An experimental research on readiness levels of students in terms of geographical concepts and development of these concepts. *Marmara Geographical Review*, 2 (24), 26-48.
- Aker, A.T., & Karakaya, I. (2017). *Toplumsal Travmalar ve Afette Psikososyal Destek Projesi Uygulama Rehberi*. Erişim Tarihi: 01.07.2023. Erişim Adresi: https://www.kizilay.org.tr/upload/Dokuman/Dosya/20725363_afetlerde-psikososyal-destek-uygulama-rehberi.pdf
- Alım, M., Özdemir, Ü. & Yılar, M. B. (2008). 5. sınıf öğrencilerinin bazı coğrafya kavramlarını anlama düzeyleri ve kavram yanılgıları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 151-162.
- Değirmençay, Ş. A. ve Cin, M., (2016). Türkiye'deki Deprem Eğitimi Araştırmaları: Betimsel İçerik Analizi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 301-314.
- Dikmenli, Y. & Gafa, İ. (2017). Farklı eğitim kademelerine göre afet kavramı. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (44), 21-36.
- Dilidüzgün, Ş., Karagöz, M., & Genç, Ş. (2016). Türkçe ders kitaplarında yazınsal metinleri okuma-anlama etkinliklerinin öğrenciler üzerindeki şiddet etkisi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 8(3), 115-137.
- Doğan, E. & Koç, H. (2017). Sosyal bilgiler dersinde deprem konusunun dijital oyunla öğretiminin akademik başarıya etkisi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 20 (8), 90-100.
- Efthymis, L., Michael, S., Alexia, G., Panagiotis, P., Vassiliki, A., Kate, V., & Spyros, P. (2014). Disaster Data Centre —An Innovative Educational Tool for Disaster Reduction through Education in Schools. (September), 35–40.
- Gönen, M., & Aydos, E. H. (2013). Resimli çocuk kitaplarının içerik ve fiziki özelliklerinin incelenmesi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (1). <https://doi.org/10.13159/susbid.26>
- Hamele, M., Gist, R. E., & Kissoon, N. (2019). Provision of Care for Critically Ill Children in Disasters. 35, 659–675. <https://doi.org/10.1016/j.ccc.2019.06.003>
- Inter-Agency Standing Committee. (IASC) (2007). *IASC Mental Health Guidelines: IASC Guidelines on Mental Health and Psychosocial Support in Emergency Settings*. www.who.int/mental_health/emergencies/guidelines_iasc_mental_health_psychosocial_june_2007.pdf
- Karakuş, U. (2019). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının doğal afet kavramlarına ilişkin algılarının kelime ilişkilendirme testi aracılığıyla incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 8(3), 735-751.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. 24. Baskı. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve eğitim*. Engin Yayıncılık
- Kitagawa, K. (2016). Situating preparedness education within public pedagogy. *Pedagogy, Culture & Society*, 1366(November), 1–13. <https://doi.org/10.1080/14681366.2016.1200660>
- Koç, H., Şeker, G., Evcı, N., & Doğan, M. (2020). Afet Eğitimi Konulu Araştırmaların İçerik Analizi Yöntemiyle Değerlendirilmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 9(2), 637-655.
- Lök N, Başoğul C, Öncel S, (2016). Aile İçi Şiddetin Çocuk Üzerindeki Etkileri Ve Psikososyal Desteğin Önemi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 8, 2, 155-61.
- Meng, L., & Muñoz, M. (2016). Teachers' perceptions of effective teaching: a comparative study of elementary school teachers from China and the USA. *Educational Assessment, Evaluation and Accountability*.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage.
- Önal, İ., Şenyurt Topçu, Ö. (2013). Eğitimi gerçekleştirmek: Öğretim programlarında okul kütüphanelerinin yeri. *Bilgi Dünyası*, 14(2), 306-328.
- Özgür, E., B., (2014). *Psikolojik İlk Yardım: Saha Çalışanları İçin Rehber, Türk Psikolojik Danışma ve Rehber Derneği, Atalay Matbaacılık*.
- Peek, L. (2008). Children and disasters: Understanding vulnerability, developing capacities, and promoting resilience— An introduction. *Children Youth and Environments*, 18(1), 1-29.
- Perry, D. B., & Szalavitz, M. (2018). *Köpek Gibi Büyütülmüş Çocuk*. I Koridor Yayıncılık.
- Sever, S. (2002). Çocuk kitaplarına yansıtılan şiddet. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(1-2), 25-37.
- Solfiah, Y., Risma, D., Hukmi, Kurnia, R. (2020). Early childhood disaster management media through Picture story books. *Journal Pendidikan Usia Dini*. 14 (1). <https://doi.org/10.21009/JPUD.141.10>
- Sözen, M. Ç. (2019). *Afet lojistik sistem tasarımı için çok seçenekli konik hedef programlama yaklaşımı*. Yayımlanmamış Master Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Tomé-Fernández, M., Senís-Fernández, J., & Ruiz-Martín, D. (2019). Values and Intercultural Experiences Through Picture Books. *Reading Teacher*, 73(2), 205–213. <https://doi.org/10.1002/trtr.1813>
- UNISDR, (2015), *Sedai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030*. United Nations Office for Disaster Risk Redcution, Geneva, Switzerland.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. 9. Baskı. Seçkin Yayınları